

УДК 35.072.8

В. В. Узунів,
к. е. н., доцент, ректор, Університет економіки та управління

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР В РЕГІОНІ

V. Uzunov,
Ph.D., Associate Professor, Rector, University of Economics and Management

IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF REALIZATION OF REGIONAL INNOVATIVE POLITICS THROUGH CREATION OF INNOVATIVE STRUCTURES IN REGION

Розглянуто основні напрями удосконалення механізмів реалізації регіональної інноваційної політики за допомогою створення інноваційних структур в регіоні. Обґрунтовано пріоритетність створення інкубаторів та невеликих наукових, технологічних чи індустріальних парків. Визначено стратегічні вектори економічної модернізації національної економіки України. Запропоновано інструментарій створення інноваційних структур в регіоні. Доведено доцільність створення структури взаємодії елементів регіональної інноваційної системи, які організують роботу регіональної інноваційної системи, здійснюють інноваційний процес на території регіону, взаємодіючи між собою.

Basic directions of improvement of mechanisms of realization of regional innovative politics are considered by means of creation of innovative structures in a region. Priority of creation of incubators and small scientific, technological or industrial parks is reasonable. The strategic vectors of economic modernisation of national economy of Ukraine are certain. The tool of creation of innovative structures is offered in a region. Expediency of creation of structure of co-operation of elements of the regional innovative system, that organize work of the regional innovative system, carry out an innovative process on territory of region, is well-proven, co-operating inter se.

Ключові слова: механізм державного управління, інновації, інноваційна інфраструктура, регіональна інноваційна політика, регіон, інноваційна політика, інноваційний потенціал, інноваційна структура, регіональна інноваційна система.

Key words: mechanism of state administration, innovation, innovative infrastructure, regional innovative politics, region, innovative politics, innovative potential, innovative structure, regional innovative system.

ВСТУП

Слід зауважити, що вирішальну роль в створенні умов для розвитку ефективних регіональних систем відіграє виконавча влада та політика, що проводиться на державному рівні. Нині на перспективу потрібне створення стратегії довгострокового інноваційного розвитку регіону, в якій мають бути відбиті напрями та заходи зі вдосконалення інноваційних процесів в регіонах, і використання інноваційного потенціалу для соціально-економічного розвитку.

Кінцевою метою розвитку інноваційної діяльності в Україні є створення та вдосконалення діючої регіональної інноваційної системи. Ця система повинна базуватися на формуванні сприятливого економіко-правового середовища; створенні інноваційної інфраструктури; вдосконаленні механізмів державної підтримки процесу комерціалізації результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є розгляд основних напрямів удосконалення механізмів реалізації регіональної інноваційної політики за допомогою створення інноваційних структур в регіоні з метою вдосконалення державної інноваційної політики. Дослідження побудовано на системному підході, а також сукупності методів, які забезпечують реалізацію такого підходу, а саме: аналізу, синтезу та логічного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інноваційну інфраструктуру необхідно розуміти, як соціально-економічну систему, що забезпечує та координує безперебійне багаторівневе функціонування елементів інноваційної сфери з метою збільшення ефективності та зменшення тривалості інноваційного процесу. Це відбувається шляхом надання послуг, постачання ресурсів, організаційного оформлення взаємозв'язків між

суб'єктами інноваційної сфери, що призводить до зменшення вартості їх взаємодії та зниження ризику.

На сьогодні в багатьох розвинутих країнах існує доволі розгалужена мережа організацій які сприяють розвитку інноваційних процесів. На кожному етапі інноваційного процесу є відповідні елементи (організації) інноваційної інфраструктури. На етапі наукової ідеї та макету такими структурами є офіси комерціалізації розробок, на етапі створення зразка і випуску пробної партії — бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри (створення нових інноваційних підприємств, їх становлення та розвиток), на етапі серійного виробництва — технопарк, центри трансферу технологій, промислове підприємство [1, с. 20].

Пріоритетність створення інкубаторів та невеликих наукових, технологічних чи індустриальних парків зумовлена необхідністю значних капіталовкладень для будівництва інших інноваційних структур, в першу чергу об'єкту виробничої та побутової інфраструктури технополісів чи регіонів науки. В Законі України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" № 3333-IV від 12 січня 2006 року визначено, що технологічний парк (технопарк) — юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

Спеціальний режим інноваційної діяльності запроваджується для технологічного парку строком на 15 років і діє при виконанні проектів технологічного парку. Державне сприяння інноваційній діяльності технологічних парків здійснюється шляхом державної фінансової підтримки та цільового субсидіювання проектів технологічних парків.

Державна реєстрація технологічного парку здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань науки. Технопарку видається свідоцтво про державну реєстрацію встановленого зразка. Проекти технологічних парків, реалізація яких здійснюється згідно з вимогами цього Закону, розробляються відповідно до пріоритетних напрямів діяльності технологічних парків.

Розгляд, експертиза, державна реєстрація проектів технологічних парків здійснюються центральним органом виконавчої влади з питань науки за поданням Національної академії наук України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Центральним органом виконавчої влади з питань науки на проекти технологічних парків, що пройшли розгляд, експертизу і відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України порядку включені до державного реєстру, видається свідоцтво встановленого зразка про державну реєстрацію проекту технологічного парку. Свідоцтво про державну реєстрацію проекту технологічного парку видається у строк, що не може перевищувати 90 днів з дня подачі проекту технологічного парку до центрального органу виконавчої влади з питань науки.

Свідоцтво про державну реєстрацію проекту технологічного парку видається на строк реалізації цього про-

екту, але не більш як на п'ять років, і є підставою для запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності та відкриття спеціальних рахунків технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств.

Для фінансової підтримки проектів технологічних парків запроваджується бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків. Для реалізації проектів технологічних парків щорічно в Державному бюджеті України за бюджетною програмою підтримки діяльності технологічних парків визначаються кошти, що спрямовуються на:

— повне або часткове (до 50 відсотків) безвідсоткове кредитування (на умовах інфляційної індексації) проектів технологічних парків;

— повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених виконавцями проектів технологічних парків комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування проектів технологічних парків.

Порядок надання фінансової підтримки технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам для реалізації проектів технологічних парків встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону [2].

Ключовим елементом технологічного парку є дослідницький центр. Це впливає із самої ідеї створення таких організацій, метою яких є інтенсифікація процесу розробки та реалізації нових наукоємних технологій організаційними, економічними, політичними, адміністративними заходами. Науковий продукт як товар первинного ринку інновацій створюється, насамперед, в дослідницькому секторі, і це визначає його статус як провідного компонента наукового парку.

Дослідницький сектор технопарку повинен формуватися з врахуванням таких чинників:

- інноваційний потенціал регіону;
- місцевий господарський та науковий комплекс;
- галузевий набір економіки технопарку;
- конкретні зв'язки з виробничими підприємствами регіону;
- конкретні інтереси вітчизняних та іноземних інвесторів.

Дослідницький сектор технопарку виконує такі функції:

— є джерелом технічних ідей, які надалі реалізують фірми-клієнти парку, і кадрів, зайнятих як на цих фірмах, так і в адміністрації парку;

— виступає як засновник (як власник або співвласник парку);

— проводить конкурсний відбір фірм-клієнтів разом із Радою засновників (або організовує наукову чи консультативну раду), яка аналізує заявки претендентів, оцінює перспективи та реальність цих ідей і пропонує до затвердження Загальним зборам асоціації;

— організовує кваліфіковану консультативну допомогу клієнтам парку силами персоналу дослідницького центру з технічних, юридичних, фінансових та інших проблем; надає клієнтам на пільгових умовах право користуватися бібліотеками, лабораторним обладнанням, дослідною апаратурою, комп'ютерними потужностями, інформаційними мережами;

— забезпечує частково або повністю клієнтів парку побутовими послугами (столовою, залами для нарад

та конференцій) на тих самих правах, на яких користуються співробітники центру.

Просування нових науково-технічних розробок із дослідницького у виробничий сектор і далі за межі технопарку повинні здійснювати малі інноваційні фірми. Можна запропонувати перелік фірм асоціації, які необхідно першочергово "пригріти" в інкубаторі технопарку для розв'язання даної проблеми:

1) інжинірингові компанії — інженерно-консультатійні послуги, пов'язані з підготовкою та забезпеченням процесу виробництва і ринковою реалізацією наукових розробок дослідницького сектора;

2) аналітичні агентства — маркетингові дослідження за напрямками спеціалізації технопарку, які включають дослідження споживацьких мотивацій, вивчення тенденцій ділової активності, товарної інноваційної номенклатури, моніторинг інноваційної діяльності в регіоні, вивчення впливу зовнішнього середовища, вивчення реакції зовнішнього середовища на нововведення, які пропонує технопарк, заміри потенційних можливостей ринку інновацій тощо;

3) сервісні організації — проведення гарантійного та сервісного обслуговування продукції технопарку;

4) екологічні лабораторії-діагностичні заміри та дослідження у галузі екології, безпеки сфер життєдіяльності людини;

5) віртуальні інноваційні центри — збирання, групування та передача інформації про інновації як у межах парку, так і поза ним [3, с. 11].

Віртуальні наукові та інноваційні центри повинні забезпечити процес впорядкування інформації про наявні інноваційні продукти в сучасній інформаційній економіці, через каталоги інформаційних інноваційних банків. Завданнями таких центрів повинні бути: акумулювання та впорядкування інформації про наявні інноваційні продукти, координація взаємодії дослідницьких колективів та їх партнерів, підвищення комерційної привабливості та економічної ефективності проектів.

Робота віртуальних інноваційних центрів будується на базі сільового Інтернет-сервера та груп спеціалістів з окремих функціональних ланок, пов'язаних з мережею зацікавлених організацій на території України та за кордоном. Віртуальні інноваційні центри можуть народжуватися та функціонувати в тілі вже звичних інноваційних структур — технопарків, технополісів, вони не вимагають значних ресурсів і ефективніше використовують науковий потенціал України. Такі віртуальні інноваційні центри також є доцільним створювати в усіх вищих навчальних закладах. Студенти, генератори найсучасніших, найсміливіших ідей, вже на початку своїх досліджень зможуть зареєструвати свою тему і через мережу Інтернет здійснювати пошук партнерів та спонсорів. У свою чергу режим on-line поєднає дослідників різних сфер, різних можливостей та різних країн у єдиний процес створення інноваційного продукту.

Інформація про десятки тисяч інноваційних продуктів і технологій української науки також має можливість потрапити до спеціалістів інжинірингових компаній, які спеціалізуються на управлінні проектами та організації високотехнологічного бізнесу. Інжинірингові компанії визначають потребу ринку в тому чи іншому товарі чи послугі і задовольняють попит за рахунок ре-

алізації відповідних проектів. Під ці проекти необхідно залучати спеціалістів у цій галузі і, бажано, таких, які вже знайомі з даним напрямком досліджень. Віртуальні інноваційні інформаційні банки якраз і будуть містити інформацію про потрібні розробки і, відповідно, їх авторів. Такі центри при університетах повинні стати "вікном у реальний сектор" академічної науки [3, с. 12].

Недоліком загальнодоступної інформації як форми передачі інновацій є те, що при поганій організації вона може значно відставати від темпів розвитку ідей і відображати їх рівень із запізненням, ця інформація також не містить секрети фірм, виробничі "ноу-хау", що неминує може привести до відставання. Тому оперативність, доступність, демократичність, глобалізація та використання найсучасніших мереж зв'язку повинні стати основою формування таких альтернативних інноваційних структур, як віртуальні інноваційні центри.

Технопарки органічно вписуються у стратегію регіонального прогресу, будучи інструментом підвищення економічних та соціальних показників економіки регіону. Цілі парків та місцевої адміністрації практично збігаються, і остання:

— підтримує ініціативу створення технопарку, надаючи ділянку, частково фінансує будівництво чи гарантує позику, передає під реконструкцію старі будівлі, входить у спостережну раду чи орган управління парком;

— за відсутності ініціативи зі сторони сама проявляє її та будує парк, залучаючи інших партнерів на пайових засадах.

Інноваційна структура типу "технопарк", в основі якої є концепція синергізму — об'єднання і організації наукового та виробничого потенціалу регіону, — допоможе перетворенню наукових розробок у справжній ринковий товар, принісши регіону дивіденди: науковий престиж, залучення талановитої молоді, нові робочі місця, використання виробничих потужностей, оновлення основних фондів. На вході інноваційної системи будь-якого рівня знаходиться ідея чи ініціатива, яка відносно інкубаторів та технопарків має природу регіонального стратегічного плану. Там, де ця ініціатива реалізується успішно, справді відбувається структурна перебудова промисловості, створюються нові робочі місця, формується престиж території. Там, де до цієї ініціативи підходять формально, технопарки та технологічні інкубатори вироджуються у комерційні структури [4, с. 10].

Таким чином, головна функція технопарку полягає в тому, щоб пов'язати воедино усі фактори, які забезпечують появу та розвиток інноваційних підприємств: талановитих людей (вчених, інженерів, винахідників, менеджерів), які мають ідеї та розробки, сучасних промисловців, малий бізнес, ініціативу та підтримку органів регіональної влади.

Для нових підприємств особливо важливі управлінські та маркетингові функції інкубаторів. Вони дозволяють закріпити позиції на ринку, урізноманітнити продукцію. Управлінські послуги інкубаторів полегшують пристосування "вихованців" до змінних ринкових умов, особливо тоді, коли вони тільки починають налагоджувати виробництво. Після введення в дію перших площ перед адміністрацією інкубатора постає проблема залучення клієнтів і тут виникає протиріччя між завданням інкубатора як осередку підтримки нових

Таблиця 1. Функції і роль елементів регіональної інноваційної системи

Найменування елемента	Основні функції	Роль у регіональній інноваційній системі
Інститут експертів зі створення регіональної інноваційної системи	1. Аналіз питань розвитку інноваційної діяльності. 2. Підготовка програми зі створення і вдосконаленню регіональної інноваційної системи	Основним завданням експертної ради повинні стати підготовка та обговорення обласної Програми розвитку інноваційної діяльності і формування оптимального числа елементів регіональної інноваційної системи
Органи державної виконавчої влади	1. Координація діяльності різних структур. 2. Участь спільна з представниками підприємств області в розробці регіональних програм. 3. Моніторинг та аналіз інноваційної діяльності. 4. Взаємодія із зарубіжними компаніями, розробниками і власниками технологій, ноу-хау	1. Здійснюють координацію, моніторинг, контроль діяльності різних структур, що беруть участь у реалізації і регулюванні інноваційних процесів. 2. Забезпечують взаємодію із зарубіжними фірмами, розробниками і власниками технологій, ноу-хау. 3. Здійснюють диверсифікацію діяльності у напрямі створення власних інноваційно-виробничих бізнесів в пріоритетних сферах розвитку економіки регіону
Інноваційно-інформаційний портал	1. Збір інформації. 2. Організація торгів. 3. Залучення іноземних інвесторів	1. Займається збором інформації за пропонованими видами інноваційної продукції і запитах ринку на цей вид товару. 2. Здійснює торги в глобальній комп'ютерній мережі Internet. 3. Організовує залучення іноземних покупців і продавців інноваційної продукції
Банк даних результатів науково-технічної діяльності	1. Збір інформації про науково - технічну діяльність. 2. Обробка інформації. 3. Підтримка в актуальному стані баз даних	Формує, створює і підтримує базу даних за існуючими елементами інноваційної системи
Громадські організації в інноваційному середовищі	1. Створення пропозицій з формування інноваційної спрямованості підприємств регіону. 2. Організація союзу інноваційно-активних підприємств	Завдання громадських організацій полягає в об'єднанні зусиль для вирішення проблем інноваційної спрямованості підприємств міста
Фонд інноваційного розвитку	1. Акумуляція фінансових коштів. 2. Пошук інвесторів. 3. Фінансування інноваційних проєктів. 4. Організація позик у банківській системі	1. Здійснює підтримку інноваційної діяльності. 2. Націлений на фінансування науково-дослідної роботи на комерційній, добровільній або державній основі. 3. Повинні вирішувати проблеми забезпечення позик малих підприємств у банківській системі
Мережа організацій, що надають консалтингові послуги, інформаційні послуги в інноваційній сфері	1. Бізнес-планування і проєктування. 2. Юридичне забезпечення. 3. Взаємодія із зовнішнім середовищем. 4. Інформаційні послуги у сфері патентування	Здійснює бізнес-планування і проєктування інноваційної продукції; аудит(експертизу) інновацій у сфері патентування; організацію захисту інтелектуальної власності, процесу патентування
Технопарк	1. Організація спільної інноваційної діяльності. 2. Залучення промислових підприємств для впровадження у виробництво наукових розробок. 3. Стимулювання і управління потоками знань і технологій між університетами, науково-дослідними інститутами, компаніями та ринками	1. Організація спільної інноваційної діяльності наукових, освітніх організацій, промислових підприємств (їх підрозділів), інвесторів та інших учасників ринку. 2. Здійснення інтеграції науки у виробництво
Центр трансферу технологій	1. Прискорення комерціалізації науково-технічних результатів. 2. Пошук взаємовигідних суб'єктів, що здійснюють і реалізують інноваційну діяльність	Займається прискоренням комерціалізації науково-технічних результатів; передачею на договірній основі результатів науково-технічної діяльності зацікавленим суб'єктам
Техніко-впроваджувальна зона інноваційно-активних промислових підприємств	Створення програмних продуктів, системи збору, обробки і передачі даних, системи надання послуг з впровадження і обслуговування інноваційних продуктів і систем	Займається створенням та реалізацією науково-технічної продукції, доведення її до промислового застосування на вигідних економічних умовах, що забезпечуються державою.

підприємств та необхідністю окупити витрати на введення площ в експлуатацію. Як правило, для повернення витрачених коштів спочатку на площі бізнес-інкубатора приймаються усі бажаючі, але згодом, у міру наповнення площ, система відбору впорядковується, і приймаються тільки ті підприємства, які відповідають встановленим Радою Координаторів спільно з адміністрацією критеріям.

Для модернізації національної економіки необхідно визначити стратегічні вектори економічної модернізації України:

- ефективність виробництва;
- вдосконалення інформаційних технологій за допомогою серйозного впливу на процеси розвитку глобальних загальнодоступних інформаційних мереж, використовуючи необхідну матеріальну базу;
- нова структура передачі інформації, за допомогою створення доступної інфраструктури передачі усіх видів інформації;
- передові позиції в діагностиці і виробництві деяких видів медичного устаткування.

На нашу думку, для реалізації виконання стратегічних векторів необхідно створити інструментарій створення інноваційних структур в регіоні за наступними напрямками, а саме:

- створити діючу Національну інноваційну систему;
- створити модель модернізації для середньострокової і довгострокової економічної політики, програму зі зниження залежності країни від експорту сировини;
- створити "дорожню карту" прискореної модернізації, тобто конкретні бізнес-проекти;
- забезпечити ефективне функціонування влади у рамках модернізації усієї економіки країни.

Можна виділити найбільш загальні проблеми, з якими стикаються розробники регіональних інноваційних програм:

- відсутні заходи, спрямовані на створення довгострокових інструментів планування і поточного управління регіональними інноваційними програмами, і, як наслідок, відсутнє обґрунтоване виділення коштів бюджету за ключовими напрямками, які підтримуються Урядом регіону;
- неповнота правової бази інноваційної діяльності, зокрема відсутність законодавчо закріплених понять (і критеріїв) інноваційного продукту, інноваційного проєкту, високотехнологічної галузі (виробництва) і т. д.;
- немає чіткого розмежування державних і регіональних функцій у сфері інноваційної діяльності;
- відсутність чіткої інформації про створювану національну інноваційну систему;
- у більшості регіонів відсутня стратегія інноваційного розвитку, тому програми розвитку, що розробляються, як правило, не призводять до очікуваного результату;
- у більшості регіонів відсутні механізми інтеграції регіональної системи з національною, і включення регіональних інноваційних програм в міжнародні мережі.

На нашу думку, доцільно запропонувати структуру взаємодії елементів регіональної інноваційної системи, які організують роботу регіональної інноваційної системи, здійснюють інноваційний процес на території регіону, взаємодіючи між собою. Основні функції та роль кожного елемента в регіональній інноваційній системі представлені в таблиці 1.

Створення діючої регіональної інноваційної системи — процес наукомісткий і стратегічно важливий для соціально-економічного розвитку України. Таким чином, для створення оптимальної сукупності елементів та їх ефективної взаємодії в регіональній інноваційній системі необхідно організувати інститут експертів. Це, в першу чергу, пов'язано з тим, що в Україні відсутні апробовані моделі національної і регіональної інноваційних систем.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на сьогоднішній день регіони не мають розвинутої інноваційної системи, не мають повноцінної стратегії інноваційного розвитку, і, відповідно, не можуть ефективно розвиватися. Створення діючої регіональної інноваційної системи в Україні є необхідною умовою ефективного використання існуючого інноваційного потенціалу.

Формування регіональної інноваційної системи передбачає створення сприятливого інноваційного клімату, а також побудову інноваційної інфраструктури, що вимагає реалізації наступних напрямів: поліпшення процесу регіонального регулювання в сфері розвитку інноваційної діяльності; формування довгострокової та середньострокової стратегії у сфері розвитку інноваційної діяльності; вдосконалення законодавчого регулювання у сфері науки, технологій та інноваційної діяльності; формування інформаційної інфраструктури для підтримки розвитку інноваційних процесів в регіонах; стимулювання залучення позабюджетних джерел фінансування науково-технічної і інноваційної діяльності, розвиток венчурного фінансування інноваційних проєктів; розвиток венчурного фонду, вивчення досвіду роботи і використання можливостей інноваційної інфраструктури; залучення банківських кредитів для реалізації пріоритетних інноваційних проєктів; створення і розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури, що забезпечує освітнє, виробничо-технологічне, інформаційне, консалтингове, маркетингове обслуговування інноваційних процесів; створення мережі організацій, що забезпечують достовірною, повною своєчасною інформацією суб'єктів інноваційних процесів, тобто організація консалтингових послуг.

Література:

1. Самойліков О.Ю. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства як механізму підвищення науково-технічного та інноваційного потенціалу в Україні / О.Ю. Самойліков // Проблеми науки. — 2013. — № 2. — С. 18—24.
2. Закон України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" від 12 січня 2006 року № 3333-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
3. Макаров М.О. Особливості реалізації інноваційної політики на регіональному рівні / М.О. Макаров // Інвестиції: практика і досвід. — 2009. — № 7. — С. 12—14.
4. Правик Ю.Н. Конкурентоспособность технологических инноваций на мировом рынке высоких технологий: теоретический аспект / Ю.Н. Правик, И.В. Жудова // Проблеми науки. — 2013. — № 3. — С. 8—17.

References:

1. Samojlikov, O.Yu. (2013), "Prospect of development of state-private partnership as mechanism of increase of scientific and technical and innovative potential in Ukraine", *Problemy nauky*, vol. 2, pp. 18—24.
2. The official site of Verkhovna Rada of Ukraine, "Law of Ukraine "About the dedicated mode of innovative activity of technological parks", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/991-14> (Accessed 17 October 2013).
3. Makarov, M.O. (2009), "Osoblyvosti realizatsii innovatsijnoi polityky na rehional'nomu rivni", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 12—14.
4. Pravyk, Yu.N. and Zhudova, Y.V. (2013), "Competitiveness of technological innovations in the world market of high-tech: theoretical aspect", *Problemy nauky*, vol. 3, pp. 8—17.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2013 р.